

Inger Schoonderbeek Hansen & Peter Widell (udg.):
13. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, Århus 2010

Denne artikel bliver publiceret i *Ny forskning i grammatik 18* som udkommer senere i 2011.

Ordstilling i ledsætninger i moderne dansk talesprog

Torben Juel Jensen
Københavns Universitet

Resume

Moderne dansk skelner mellem (mindst) to ledstillinger: den såkaldte helsætningsordstilling kendetegnet ved et for- eller fundamentfelt foran det finitte verbal samt ved placering af sætningsadverbialer efter subjekt og finit verbal (Xvsa) og den såkaldte ledsætningsordstilling kendetegnet ved fraværet af fundamentfelt samt ved placering af sætningsadverbialer mellem subjekt og finit verbal (sav). Specielt i talt dansk er det dog tydeligt at der ikke er nogen entydig sammenhæng mellem ledsætningers syntaktiske underordning og deres ordstilling idet det omtrent samme indhold kan udtrykkes med såvel led- som helsætningsordstilling:

“han sagde at han ikke kommer i morgen”

“han sagde at han kommer ikke i morgen

Denne variation er ikke ny, den har eksisteret i adskillige århundreder, og i historisk perspektiv er ledsætningsordstillingen som udtryk for underordning ny. Det er endvidere omdiskuteret hvorvidt de to udtryk er betydningsmæssigt ækvivalente, eller om de udtrykker to forskellige grammatiske indhold, der ikke er direkte knyttet til skellet mellem hel- og ledsætninger.

I min præsentation vil jeg fremlægge de foreløbige resultater af en empirisk undersøgelse af ordstilling i ledsætninger i moderne dansk talesprog som jeg har gennemført i forbindelse med Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudiers forskningsprojekt om det danske sprogs udvikling i det 20. århundrede. Resultaterne viser at 'helsætningsordstilling' i ledsætninger er langt mere udbredt end ofte antaget. De viser også at den absolut mest afgørende faktor mht. ordstilling i ledsætninger er ledsætningens funktion i oversætningen, selvom også sociale og geografiske faktorer har en vis betydning.